

Ansökan om förstärkning av projekt Förnybart 2030

Allmänna uppgifter

Sökande

Organisation: Region Jämtland Härjedalen

Organisationsnummer: 232100-0214

Kontaktperson, namn: Matilda Östlund

E-post till kontaktperson: matilda.ostlund@regionjh.se

Telefon till kontaktperson: 073-712 50 64

Pågående projekt

Projektnamn: Förnybart 2030

Ärende-ID: TVV 20361369 /RVN 20361388/ RJH 20361389

Projektperiod: 2023-09-01 – 2026-12-31

Projektbudget: 13 890 998 kronor

Ansökan om förstärkning

Projektperiod: 2027-01-01-2027-12-31

Projektbudget: 5 135 871 kronor

Beskrivning och motivering

Omställningen inom transportsektorn har gått långsammare än planerat, delvis på grund av att styrmedlen har försvagats genom bland annat sänkta skatter på fossila drivmedel. Samtidigt har EU vidtagit kraftfulla åtgärder för att främja el- och vätgasdrivna fordon. Dessa satsningar omfattar bland annat bindande krav på utbyggnad av ladd- och tankinfrastruktur, förbud mot försäljning av nya bilar med fossila bränslen, investeringar i batteriproduktion och råvaruförsörjning samt reformering av el- och gasmarknaderna. Syftet är att möjliggöra en snabb övergång till utsläppsfria transporter, både genom lagstiftning och ekonomiska stödinsatser.

EU inför dessutom ett nytt system för handel med utsläppsrätter (ETS2), som omfattar nästan all förbränning av fossila bränslen inom transportsektorn. Systemet innebär att ett pris på koldioxid införs på fossila drivmedel, där mängden utsläppsrätter gradvis minskar, vilket sänker det totala utsläppstaket över tid. När ETS2 börjar gälla väntas priset på fossila drivmedel stiga, eftersom koldioxidkostnaden läggs ovanpå det ordinarie priset. Det behövs ekonomiska incitament för att påskynda omställningen. Ett åkeri kan t ex. få ersättning av sina kunder för att

köra fossilfritt men det underlättar avsevärt om de kan räkna hem investeringen utan att kunderna betalar extra. Medvetenheten om behovet av att bli helt fossilfria ökar, även om det fortfarande finns de som tror att vi kan fortsätta som förut – men den gruppen blir allt mindre. Omställningen tar längre tid än väntat, men med de nya styrmedlen tror vi att viljan att förändra ökar. En förlängning av projektet ger oss möjlighet att använda våra nätverk, kunskaper och verktyg för att ytterligare öka tempot i omställningen.

Flera andra projekt har tillkommit sedan Förnybart 2030 startade som vi ser stora synergier och möjligheter att samverka med under en förlängning och förstärkning av projektet. Ett systerprojekt, Förnybart 2030 Västerbotten, har just startat och pågår fram till 2028-04-30 vilket ger oss möjligheter att arbeta med gemensamma processer i tre län. Det skapar också möjligheter att verka för en väl sammanhållen infrastruktur i norra Sverige, vilket är särskilt viktigt vid långa transporter över länsgränserna. På Energikontoret Jämtland Härjedalen pågår också ett projekt inom hållbara inköpsprocesser där det finns möjlighet till samverkan inom inköpsfrågor i Jämtland Härjedalen. Det pågår också projekt i båda länen om kommunal energiplanering, där Förnybart 2030 kan bidra i framtagandet av de kommunala energiplanerna.

Förstärkning och förlängning av Förnybart 2030

Projektet Förnybart 2030 har pågått sedan september 2023 och genomförs i samverkan mellan BioFuel Region, Region Västernorrland och Region Jämtland Härjedalen. Syftet med projektet är att förbättra förutsättningarna för offentliga organisationer och företags omställning i Mellersta Norrland. Fokus ligger på att öka takten på omställningen till hållbara drivmedel främst för den tunga vägtrafiken och för arbetsmaskiner, samt till viss del flyg och sjöfart.

Projektet har goda resultat, men behoven av insatser för att transformera transportsektorn och är mer angeläget än någonsin. Därför görs en ansökan om förlängning av projektet till och med 2027-12-31, med en förstärkt och utökad budget för perioden 2027-01-01 till 2027-12-31.

Med en förstärkning och förlängning av Förnybart 2030 är det möjligt att ge mer stöd till offentliga organisationer och små och medelstora företag i omställningen till förnybara transporter. Projektet har idag ett uppbyggt kontaktnät, god kunskap om omställning av transporter samt god genomförandekapacitet för att göra just detta. Under loppet av projektets gång har vi identifierat flera nya områden som vi skulle behöva förstärkning och förlängning av projektet för att genomföra.

Vi ser framför allt ett behov för projektet att utöka sina insatser inom följande aktiviteter:

- 1) **Standard för tillgängliga laddplatser:** Projektet har initierat och medverkat till framtagandet av Sveriges första och en av Europas första standarder för tillgängliga laddplatser för personbilar som publiceras i september 2025. Arbetet med detta gick snabbare än förväntat. Nu fortsätter standardiseringsarbetet med både framtagande av en europeisk standard som nu ska starta hösten 2025 och

framtagande av en nationell standard för tillgängliga laddplatser för tunga fordon. Projektet är delaktigt i framtagandet av båda dessa standarder - där prognosen för båda dessa standarder är att de färdigställs och lanseras under 2027. En förlängning är därför nödvändig för att vi ska kunna bidra tills dessa är klara och lanserade.

- 2) **Vätgas** - utrullningen av tunga vätgasfordon har försenats. Nu färdigställs de första tankställena för vätgas i norra Sverige, men det är ett glapp innan fordonen kommer som ska tanka där. Detta gör att det behövs ökade och senare insatser för marknadsintroduktionsfasen av tunga vätgasfordon än tidigare beräknat. Med en förlängning kan projektet få bättre förutsättningar att vara med och bidra till introduktionen av vätgaslastbilar i regionen.

Vi har också nyligen initierat ett klustersamarbete mellan vätgaskluster som etablerar sig i Västernorrland/Jämtland med ett norskt kluster i Trøndelag där klustersamarbetet med stärkt samverkan längs ett stråk mellan dessa kluster ska utvecklas och behöver tid att utveckla både distribution och tankinfrastruktur längs stråket. Dessa investeringar tar tid och för att kunna stötta denna samverkan är en förlängning och förstärkning viktig.

Genom att etablera en symbios och samverkan mellan pågående satsningar och det regionala nätverket kan vi både möta det ökade behovet av samordning och maximera nyttan av investeringar. En sammanhållen utveckling stärker konkurrenskraften, minskar risken för dubbelarbete och bidrar till att skapa en robust värdekedja för vätgas i hela regionen.

Arbetet genomförs genom att vidareutveckla nätverket som plattform för dialog och kunskapsutbyte över geografiska och organisatoriska gränser. Detta innefattar riktade insatser för omvärldsbevakning av gränsöverskridande satsningar samt kunskapsspridning som tydliggör de möjligheter och utmaningar som följer av samverkan. På så sätt kan vi bidra till att regionen blir en integrerad del av den nordiska vätgasekonomin.

- 3) **Inkludering** – transportbranschen har stora utmaningar för att bli mer inkluderande och jämställd, vilket påverkar branschens möjligheter att attrahera och behålla personal. I arbetet med att ta fram en mikrokurs i inkludering och jämlikhet för transportbranschen har vi identifierat ett behov att inkludering behöver komma in redan på transportprogrammen och yrkesutbildningarna (YH). Transportutbildningarna är en av de dyraste utbildningarna för kommunerna att genomföra och alldeles för många som går utbildningarna lämnar transportbranschen efter bara något år. Vilket innebär en stor kostnad för kommunerna och att de har svårt att få tillräckligt med personalresurser som stannar i branschen för att täcka rekryteringsbehoven framåt. Aktiviteten ska ta fram ett skräddarsytt lärarstöd för att arbeta med inkludering och

jämlikhet/jämställdhet för transportutbildningarna som motsvarar ett verktyg som tagits fram av de Gröna näringarna för “de gröna utbildningarna”, dvs landets naturbruksgymnasier. Detta verktyg finns redan idag tillgängligt på regionens naturbruksgymnasier och den skräddarsydda delen för transportutbildningarna kan delvis ha nytta av det verktyg som redan tagits fram.

En förlängning av projektet möjliggör att vi kan arbeta mer systematiskt med inkludering och icke-diskriminering och nå ut till fler grupper. Fokus är att åkerier och transportföretag ska få ökad kunskap, insikt och verktyg för att utveckla inkluderande ledarskap, förbättrad arbetsmiljö och stärkt attraktivitet. Genom fler aktiviteter, upprepade insatser, arbete i nätverk och ett bredare fokus kan vi bidra till långsiktig förändring i transportsektorn. Fortsatt spridning av goda exempel på arbetsgivare med inkluderande ledarskap, som kan inspirera fler att bredda rekryteringsbasen och förbättra arbetsmiljön.

I en förlängning förstärks arbetet och breddas till fler målgrupper, med ökat fokus på utbildning, nätverk och nationell påverkan.

4) **Arbetsmaskiner**

Omställningen av arbetsmaskiner har mognat betydligt under projektets gång. Nu finns det elektriska alternativ till arbetsmaskiner i så gott som alla storlekssegment – och att dessa nu är tillgängliga hos aktörer som säljer och servar arbetsmaskiner i vår region.

Vid det event som anordnades i samband med entreprenadmässan LoadUp North i Umeå i augusti blev det klart att många aktörer, både beställare och utförare, vill gå från att genomföra utsläppsfria entreprenader som pilot till att det ska bli praxis i alla/de flesta entreprenaderna framöver. Här behövs fortsatt arbete med entreprenadbranschen och beställarorganisationerna för att klara denna övergång på ett bra sätt. Projektet kan hjälpa till att hitta samverkansarenor och utveckla aktiviteter för målgrupperna för att öka takten i denna omställning.

Inom utsläppsfri entreprenad har vi identifierat ett glapp mellan beställare och aktörer på marknaden. Projektet ska i förstärkningen försöka skapa arenor som kan hjälpa dem prata med varandra på ett bättre sätt i samverkansdialoger inför upphandlingar och kravställningar.

Arbetsmaskiner är ett område som pekas ut som ett prioriterat utvecklingsområde i målen för både Västernorrland och Jämtlands län. I Jämtland står arbetsmaskiner för en stor del av utsläppen, en mycket större andel av utsläppen än i andra län. Arbetsmaskiner är också ett utpekad område från Energikontoret Region Jämtland Härjedalens referensgrupp.

5) Infrastruktur

I arbetspaketet om infrastruktur har vi fått väldigt bra respons på den roadshow vi utvecklade tillsammans med Energigas Sverige med tunga fordon som drivs av el och biogas, samt utbyggnad av infrastrukturen för utrullning av dessa tunga fordon. Konceptet har tagits vidare till andra delar av Sverige och framgångskonceptet kommer att upprepas av projektet 2026 och nu i och med förstärkningen även 2027 för att nu också vinklas om lite för att även stärka omställningen av arbetsmaskiner inom entreprenad och mer om inkluderande och tillgänglig laddinfrastruktur.

Ett annat område där utvecklingen gått trögt, är hamnars och flygplatsers omställning av verksamheten på marken. Nu är tiden för omställning mogen – det finns nu fler alternativ för elektriska arbetsmaskiner som alternativ till de fossildrivna maskiner som används idag. Under förstärkningen tas den kartläggning som utförs inom ordinarie projektet vidare med riktade aktiviteter för både hamnar och flygplatser. Med en målsättning att också utveckla ett koncept som liknar roadshow för hamnverksamheternas omställning tillsammans med systemprojektet i Västerbotten.

6) Upphandling

Projektets externa utvärderare genomförde under sommaren en uppföljning med aktörerna i vårt upphandlingsnätverk. Flera deltagare beskriver där hur nätverksdeltagandet lett till konkreta förändringar i deras organisationer. Ett tydligt exempel kommer från en kommun som nu systematiskt kartlägger leverantörers miljöarbete genom enkäter innan miljökrav ställs i upphandlingar, vilket är en förändring från tidigare ad hoc-baserade metoder.

I utvärderingen har flera aktörer gett önskemål om att nätverksträffarna ska vara med mer regionalt fokus, gärna fysiska träffar med möjlighet till bra nätverkande och samverkan. De önskar fortsatt stöd kring omvärldsbevakning och erfarenhetsutbyte. Genom att ge stöd i faktiska inköpsprocesser kan vi omsätta vår tidigare kunskap till praktik. Genom att förlänga projektet kommer vi kunna följa upphandlingar under en längre period där vi även inkluderar fördialog samt hur hållbarhetskrav i upphandlingar följs upp. Vårt arbete kommer stärka förmågan hos kommuner och regioner att driva på omställningen med upphandling som verktyg.

Uppdaterad budget

Kostnadsslag	Utökning budget	Befintlig budget	Totalt
Externa tjänster	500 000	2 018 007	2 518 007
Investeringar	0	0	
Personalens lön	2 603 400	6 693 735	9 297 135
Resor & logi	69 000	147 000	216 000
Schablonkostnader	1 963 471	5 032 255	6 995 726
Summa	5 135 871	13 890 997	19 026 868

Aktivitetsplan

2-Infrastruktur

2.3 Förstärkning Infrastruktur [1 745 290 kr]

Aktiviteten syftar till att stärka målgruppen genom kunskapshöjande insatser och informationsspridning kopplat till infrastruktur samt öka takten i etablering av infrastruktur för förnybara drivmedel och omställningen av arbetsmaskiner och transporter i hamnar och flygplatser.

I en förstärkning och förlängning av projektet innebär det bl.a.:

- Arrangera en Roadshow Winter Edition en tredje gång där projektet informerar om infrastruktur för förnybara drivmedel, inkluderande och tillgänglig laddinfrastruktur, arbetsmaskiner och eventuella möjligheter till finansiering för etablering.
- Nätverket för inkluderande och tillgänglig infrastruktur som tidigare haft fokus på persontrafik tar en ny inriktning mot tung trafik. Kunskapsutbyten kring hur lagar, direktiv och standarder påverkar inkluderande infrastruktur, med särskild betoning på tillgänglighet, jämställdhet och social hållbarhet.
- Bjuda in hamnar till informationsinsatser riktat mot hamnar för att sprida kunskap om de nya krav som ställs på att minska hamnarnas klimatpåverkan inom TEN-T
- Bjuda in regionala flygplatser till informationsinsatser kring laddinfrastruktur och förnybara drivmedel genom befintliga nätverk t.ex. Handelskammaren
- Arbete med standarder för inkluderande laddinfrastruktur, dels att skapa en svensk standard för inkluderande laddinfrastruktur för tung trafik och en europeisk standard för inkluderande laddinfrastruktur för personbilar.

3-Inkludering och icke-diskriminering

Transportbranschen behöver bli mer jämställd och inkluderande för att attrahera och behålla kompetens i form av fler kvinnor och andra underrepresenterade grupper. Enligt åkeriföretag råder chaufförsbrist. För att branschen ska kunna fortsätta att fungera i vår region, ställa om och ha möjlighet till tillväxt krävs att kompetensförsörjningen fungerar. Detta innebär att jämställda företag har lättare att utvecklas, utöver att de också blir attraktivare som arbetsgivare.

Transportsektorn är en mansdominerad bransch och förutom att rekryteringsbasen ökar så kan ökad jämställdhet och inkludering i förlängningen också bidra till att underlätta omställningen till hållbara drivmedel. Fokus i arbetspaketet är att målgruppen, som utgörs av åkerier och transportutbildningarna, ska få ökad kunskap, insikt, verktyg och metoder för att kunna utveckla en inkluderande och attraktiv bransch genom inkluderande ledarskap och förbättrad arbetsmiljö för att behålla och rekrytera personal.

3.2 Förstärkning inkludering och icke diskriminering - [772 645 kr]

- Samverka med nationella aktörer som Jämställd transport, Framfart (Transportföretagen) och Fair Transport (Sveriges Åkeriföretag) samt Jämtlands och Västernorrlands Länsstyrelsernas jämställdhetsnätverk för att sprida våra respektive deras metoder och verktyg, och för att bidra till en gemensam kunskapsbas för inkluderande rekrytering och ledarskap i transportsektorn i hela landet.
- Verka för att tillsammans med Sveriges Åkeriföretag och andra branschföreträdare se till att inkluderingsaspekter blir en del branschens löpande kompetensuppdatering av befintliga yrkesförare, som ett sätt att gradvis förflytta branschen och skapa attraktivare arbetsplatser, till exempel genom att inkluderingsaspekter inkluderas i YKB.

4-Regional samverkan och ledarskap för hållbara transporttjänster

I arbetspaketet kommer insatser att genomföras där aktörer engageras i nätverk för att höja kunskaper om hållbara drivmedel samt öka kännedomen om verksamma aktörer och därigenom främja att viktiga kontakter etableras. Genom nätverksarbete kan projektet löpande identifiera utmaningar och behov som uppstår i omställningsarbetet. I arbetspaketet kommer kunskapshöjande insatser av olika slag kopplat till hållbara drivmedel att genomföras, så som kunskapsseminarier, mässor och spridning av goda exempel.

4.4 Förstärkning Regional samverkan [2 557 936 kr]

Nätverk för produktion och hållbara transporttjänster

En förlängning av projektet ger möjlighet att:

- Stimulera marknaden för vätgasdrivna fordon. Förstärka insatserna för att bygga en regional efterfrågan och beredskap för vätgasdrivna fordon och på så sätt bidra till introduktionen av vätgaslastbilar i regionen.
- Etablera regional och gränsöverskridande samverkan. Fördjupa arbetet med att skapa synergier mellan de storskaliga satsningar på vätgas som nu genomförs i närområdet. Bidra till klustersamarbetet mellan de vätgaskluster som etablerar sig i Västernorrland/Jämtland med ett norskt kluster i Tröndelag där klustersamarbetet med stärkt samverkan längs ett stråk mellan dessa kluster ska utvecklas och behöver tid att utveckla både distribution och tankinfrastruktur längs stråket.
- Fortsatt arbete med att erbjuda kommuner stöd i lokala strategier och planer utifrån de regionala planeringsunderlag för ladd- och förnybar tankinfrastruktur som är under framtagande inom Förnybart 2030.
- Vidareutveckla vätgasnätverket där den arbetsgrupp som redan etablerats kan omformas till ett bestående nätverk med bredare förankring inom industri, energibolag, transportsektor och sjöfart. Arbetet sker genom nätverksbyggande, löpande omvärldsbevakning och kunskapsspridning med fokus på regionala förutsättningar. Arbetet ska även innefatta ett seminarium där vi samlar aktörer

från bransch, forskning och offentlig sektor för att diskutera och konkretisera hur infrastrukturen kan utvecklas och vilka roller olika aktörer bör ta.

Informations- och kunskapsspridning

- Kommunikationsinsatser kopplade till förstärkningsaktiviteterna för rekrytering av deltagare till projektaktiviteter samt spridande av resultat och kunskap.
- Kampanjer relaterade till förstärkningsaktiviteterna.

Upphandling

Upphandling är ett av de områden där offentliga organisationer kan påverka klimatförändringarna allra mest. Den offentliga upphandlingen står för en stor del av volymen av transporterna och transporttjänsterna i våra län.

Aktiviteterna omfattar:

- Stöd till offentliga aktörer att uppfylla lagkraven i EU:s nya direktiv, bland annat genom skräddarsydda kunskapstillfällen och utveckling av anpassade upphandlingskriterier.
- Riktade träffar för olika målgrupper, såsom politiker, upphandlare och marknadsaktörer, för att fördjupa dialog och kunskap samt öka förståelsen för upphandling som strategiskt verktyg.
- Förstärkt metodik med fler workshops, fysiska träffar, och extern expertkunskap, exempelvis att ta in upphandlingsexperter som kan stötta i konkreta fallstudier.

Indikatorer

Projektet har valt att ha antal offentliga organisationer som får stöd som huvudindikator. Aktivitetsindikatorn är satt till **20 Organisationer som får stöd** fördelat på Jämtlands och Västernorrlands län gentemot regionerna som medfinansierar.

I ursprungliga beslutet var aktivitetsindikatorn även för Tillväxtverket 20 Organisationer som får stöd och även en resultatindikator där **80 användare skulle använda implementerade stödstrukturer**. När resultatindikatorn togs bort på Tillväxtverkets initiativ så ökades aktivitetsindikatorn till **50 Organisationer som får stöd** (både i Jämtland/Västernorrland och nationellt/internationellt).

Det är svårt att öka på denna indikator när det inte finns så många fler offentliga organisationer i våra län som kan vara aktuella att arbeta med. Efter diskussioner med handläggare på regionerna och Tillväxtverket som delar synen att det är mer värdefullt att ge de organisationer som redan får stöd av projektet ett bredare och fördjupat stöd så har vi beslutat att inte höja indikatormålet. Med förstärkning och förlängning kan vi förvänta oss att nå fler organisationer, men vi väljer att fokusera på kvalitativt stöd till målgruppen i stället för att rikta in oss på att nå fler organisationer.

Fokus under förstärkningen blir således på breddat och fördjupat stöd till de offentliga organisationer som får stöd av projektet. Förväntade effekten är att vi genom att få mer tid och resurser att arbeta tillsammans med målgruppen kommer att ha tid och möjlighet att göra en större effekt i form av snabbare och underlättad förflyttning av målgruppen.

Sammanfattning

Förnybart 2030 är en typ av projekt som har huvuddelen av sin förväntade effekt under projekttiden, inte att det som tas fram i projektet ska ha en effekt först efter projektets slut.

Det som ger projektet dess verkan och påverkar effektmålet är vår tillgängliga tid och resurser att arbeta med målgrupperna. En förstärkning av projektets budget i form av mer personalresurser och en förlängning av projektet ger tydligt förbättrade förutsättningar att nå ett bättre resultat och effekt av projekt.

Med utökade resurser kan projektets resultat nå fler genom riktade kampanjer, fallstudier, kortfilmer och fördjupade insatser mot beslutsfattare. Det stärker synligheten och skapar bredare engagemang under och efter projektets slut.

För att kunna bidra på det sätt som vi vill och hinna med att genomföra tänkta förstärkningsaktiviteter med befintlig personal är det viktigt att vi både förstärker projektets budget och förlänger projekttiden jämfört med grundansökan.